

Motion till riksdagen 2021/22:4234

av Adam Marttinen m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2021/22:17 Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2021/22:17 Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet.
2. Riksdagen beslutar om de ändringar i brottsbalken (1962:700) som framgår i denna motion.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet att döma unga lagöverträdare som vuxna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den svenska myndighetsåldern är 18 år. När en person når denna ålder är han eller hon vuxen och fullt ansvarig för sina handlingar. Detta gäller dock inte kriminella gärningar, där personer mellan 18 och 21 år åtnjuter en straffreduktion på grund av sin ålder. Det torde anses som stötande att personer anses vuxna och mogna nog att ta ansvar för sina handlingar förutom när det gäller brott.

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att reglerna för den s.k. ungdomsreduktionen, framför allt för unga myndiga, behöver ses över (bet. 2016/17:JuU21). Regeringen tillsatte den 13 december 2017 en särskild utredare i syfte att se över och föreslå ändringar av den straffrättsliga särbehandlingen av myndiga lagöverträdare. Utredningen levererades ett år senare, SOU 2018:85. Utredningens förslag innebär en slopad reduktion för unga myndiga i åldern 18–20 år och lämnar fyra alternativ för följdändringar för lagöverträdare i åldern 15–17 år.

Avskaffad straffreduktion för unga myndiga

Utredningen föreslår en ordning utifrån direktiven där straffreduktionen för unga myndiga avskaffas helt. Regeringen väljer i propositionen att föreslå en alternativ lösning där straffreduktionen kvarstår men inte tillämpas i vissa fall. Det föreligger stora behov av betydande reformer inom straffrätten, varav denna fråga är en av de allra viktigaste. Brottsligheten kryper ned i åldrarna, och den organiserade kriminaliteten rekryterar allt yngre människor och fostrar dem in i asocialt och brottsligt beteende. Det är särskilt viktigt att tidigt bryta brottsliga banor, genom tydliga och ordentliga konsekvenser för brottsliga handlingar.

Det är även anmärkningsvärt att regeringen föreslår att myndiga personer alltså ska åtnjuta straffreduktioner på grund av brottslighet med hänsyn till ålder. Utredningen redogör visserligen för forskning inom psykologi och neurologi och konstaterar att den pågående mognadsprocessen talar för särbehandling av yngre lagöverträdare. Det är dock anmärkningsvärt att straffreduktionen endast tillämpas för de mellan 15 och 21, när forskningen inte tyder på en fullt utvecklad förmåga till självkontroll förrän vid 25 års ålder, och att hjärnans utveckling även fortgår efter det. Som utgångspunkt bör man antingen anses myndig och fullt ut ansvarig för sina egna handlingar eller inte. Sverigedemokraterna anser inte att det är lämpligt att revidera myndighetsåldern, och således bör straffreduktionen för myndiga personer, även om de är relativt unga, helt avskaffas.

Behovet av lagtext för fortsatt straffreduktion gällande omyndiga lagöverträdare

Följdfrågan blir således hur straffreduktionen för omyndiga lagöverträdare ska hanteras. I praxis har nivån av strafflindring utvecklats till närmast schablonartad. Utredningen lämnar i denna fråga fyra olika alternativ för hur den fortsatta strafflindringen ska se ut, med basis i nuvarande praxis. Utredningen landar i att föreslå ”alternativ 1”, en represionshöjning med dubbla trösklar, och lägger fram författningsförslag för detta alternativ.

Utredningen noterar dock att oaktat vilken av konstruktionerna som väljs finns ett intresse av reviderad lagtext som tillgodoser och tydliggör det valda alternativet. Sverigedemokraterna delar den uppfattningen.

Vilket alternativ bör tillämpas?

Utredningens förslag är som ovan noterat alternativ 1, med dubbla trösklar. Utredningen noterar både fördelar och nackdelar med samtliga alternativ men anser att alternativ 1 är att föredra. Sverigedemokraterna anser dock att alternativ 3, ”en förhöjd startpunkt”, bör föreslås. En viss reduktion kan visserligen accepteras, men storleken på reduktionen måste minska. Att alltså erhålla upp till 80 procent i reducerat straff inom ramen för straffmätningen innebär en oerhörd diskrepans mellan gärningens straffvärde och det utdömda straffet. Dessutom föreslår Sverigedemokraterna inom ramen för andra ärenden en sänkt straffmyndighetsålder, till 13 år, varför andra alternativ skulle innebära ytterligare en förändring gällande reduktionen för omyndiga lagöverträdare. Tillämpas alternativ 3 skulle en sänkning av straffmyndighetsåldern innebära att man kan följa den nu gällande, och den häri föreslagna, konstruktionen för straffreduktion på grund av ålder.

Lagtextkonstruktion för ”alternativ 3”

Utredningens författningsförslag motsvarar det valda alternativet reviderad straffreduktion för omyndiga lagöverträdare. Utredningen noterar dock förutsättningarna för lagtext om andra alternativ väljs. För alternativ 3 nämns särskilt att 29 kap. 7 § BrB bör kompletteras med uppgift om att reduktionen som ska göras enligt paragrafen inte får uppgå till mer än 50 procent av straffvärdet. Ett sådant tillägg föreslås därmed.

Nödvändiga följdändringar

Då regeringen genom propositionen inte föreslår vad utredningen lagt fram finns följdändringar som helt saknas eller annars är utformade utifrån regeringens förslag om reviderad straffreduktion för unga myndiga lagöverträdare. Det föreligger därför skäl att utifrån utredningens förslag även lägga fram nödvändiga följdändringar givet huvudförslaget om slopad straffreduktion för unga myndiga.

Ytterligare behov

Så som ovan noterats föreslår Sverigedemokraterna till del en annan konstruktion för straffreduktion på grund av andra förslag. Förslagen häri grundar sig i brottsofferperspektivet och principen att envar bör ta ansvar för sina egna handlingar. Andra aspekter är dock relevanta, exempelvis påverkar en sänkt straffmyndighetsålder naturligtvis straffreduktionen för omyndiga lagöverträdare. Ett sådant yrkande faller dock utanför detta ärende varför detta förslag inte behandlas närmare här. Det föreligger dock frågor som berör straffreduktionen för unga lagöverträdare som bör lyftas inom detta ärende.

Möjlighet att döma unga lagöverträdare som vuxna

I regeringens proposition föreslås omständigheter där straffreduktionen inte ska tillämpas för unga myndiga i åldern 18–21. Oaktat att Sverigedemokraterna i detta ärende vill avslå förslaget finns det skäl att vidare utreda huruvida konstruktionen kan tillämpas för omyndiga lagöverträdare. Givet problematiken med allt allvarligare brottslighet i allt yngre åldersgrupper tydliggörs behovet av reella konsekvenser även för dessa lagöverträdare. Även om detta skulle gälla omyndiga lagöverträdare behandlar detta så pass allvarlig brottslighet att det måste anses orimligt att tillämpa en reduktion på grund av ålder. Brottsofferperspektivet medför krav på upprättelse för de som utsätts för brott, vilket är synnerligen tydligt när det gäller de allvarligaste och mest kränkande typerna av brott. Är någon vuxen nog att mörda, våldta eller råna andra, är han eller hon vuxen nog att möta konsekvenserna av beteendet. Då utredningen i denna fråga inte omfattar en sådan lagändring finns inte tillräckligt beredningsunderlag för att föreslå lagtext gällande denna del. En utredning bör därför tillsättas med uppdrag att se över möjligheten till undantag från tillämpning av straffreduktionen vid allvarlig brottslighet gällande lagöverträdare i åldern 15–17.

29 kap.

7§

Nuvarande lydelse

Har någon begått brott innan han eller hon fyllt *tjuogoett* år, ska hans eller hennes ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen.

Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet.

För brott som någon har begått innan han eller hon fyllt tjuogoett år får inte dömas till svårare straff än fängelse i tio år. Om fängelse på längre tid och på livstid är föreskrivet för brottet eller om det följer av 26 kap. 2 §, får dock dömas till fängelse i högst fjorton år.

Föreslagen lydelse

Har någon begått brott innan han eller hon fyllt *arton* år, ska hans eller hennes ungdom beaktas särskilt vid straffmätningen.

Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet.

För brott som någon har begått innan han eller hon fyllt arton år får straffreduktion vid straffmätningen inte ske med mer än hälften av brottets straffvärde.

32 kap.

1 §

Nuvarande lydelse

Den som är under *tjuogoett* år och som begått brott får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och sådan vård eller åtgärd kan beredas den unge. Vården och åtgärderna *skall* syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt.

Föreslagen lydelse

Den som har begått brott innan han eller hon har fyllt *arton* år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och sådan vård eller åtgärd kan beredas den unge. Vården och åtgärderna *ska* syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt

Ungdomsvård får dömas ut endast om socialtjänstens planerade åtgärder, i förekommande fall i förening med ungdomstjänst eller böter, kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

Skall åtgärderna vidtas med stöd av socialtjänstlagen, skall rätten meddela föreskrift om att den unge skall följa det ungdomskontrakt som upprättats av socialnämnden. Innehållet i kontraktet skall framgå av domen.

Skall åtgärderna vidtas med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, *skall* den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

Om skada på egendom har uppkommit genom brottet och det bedöms vara ägnat att främja den unges anpassning i samhället, får rätten, i samband med att den dömer till ungdomsvård, föreskriva att den unge på tid och sätt som anges i domen skall biträda den skadelidande med visst arbete, som syftar till att avhjälpa eller begränsa skadan eller som annars i belysning av brottets och skadans art framstår som lämpligt. Sådan föreskrift får meddelas endast med den skadelidandes samtycke.

Om åtgärderna *ska* vidtas med stöd av socialtjänstlagen, ska rätten meddela föreskrift om att den unge ska följa det ungdomskontrakt som upprättats av socialnämnden. Innehållet i kontraktet ska framgå av domen.

Om åtgärderna *ska* vidtas med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, *ska* den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

Om skada på egendom har uppkommit genom brottet och det bedöms vara ägnat att främja den unges anpassning i samhället, får rätten, i samband med att den dömer till ungdomsvård, föreskriva att den unge på tid och sätt som anges i domen ska biträda den skadelidande med visst arbete, som syftar till att avhjälpa eller begränsa skadan eller som annars i belysning av brottets och skadans art framstår som lämpligt. Sådan föreskrift får meddelas endast med den skadelidandes samtycke.

2 §

Nuvarande lydelse

Den som är under tjuogoett år och som begått brott får dömas till ungdomstjänst om påföljden är lämplig med hänsyn till hans eller hennes person och övriga omständigheter. *Den som döms till ungdomstjänst ska åläggas att utföra oavlönat arbete och delta i annan särskilt anordnad verksamhet i lägst tjugo och högst etthundrafemtio timmar.*

Den som är över arton år får dömas till ungdomstjänst endast om det finns särskilda skäl för det.

Föreslagen lydelse

Den som *har begått brott innan han eller hon har fyllt arton år* får dömas till ungdomstjänst om påföljden är lämplig med hänsyn till hans eller hennes person och övriga omständigheter. Har den unge fyllt arton år vid tidpunkten för rätts dom får han eller hon dömas till ungdomstjänst endast om det finns särskilda skäl för det.

Den som döms till ungdomstjänst ska åläggas att utföra oavlönat arbete och delta i annan särskilt anordnad verksamhet i lägst tjugo och högst etthundrafemtio timmar.

Rätten får döma till ungdomstjänst om påföljden kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och den unges tidigare brottslighet och det inte finns skäl för att döma till ungdomsvård. I valet mellan ungdomstjänst och böter ska ungdomstjänst väljas om den påföljden inte är alltför ingripande.

35 kap.

2 §

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i detta kapitel om bortfallande av påföljd gäller inte för

1. mord eller dråp enligt 3 kap. 1 eller 2 §,
2. folkmord, brott mot mänskligheten eller grov krigsförbrytelse enligt 1, 2 eller 11 § lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser,
3. terroristbrott enligt 3 § 1 eller 2 jämförd med 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, eller
4. försök till dessa brott.

Har någon begått brott som avses i första stycket innan han eller hon fyllt *tjugoett* år, gäller dock bestämmelserna om bortfallande av påföljd i detta kapitel

Har någon begått brott som avses i första stycket innan han eller hon fyllt *arton* år, gäller dock bestämmelserna om bortfallande av påföljd i detta kapitel

Adam Marttinen (SD)

Katja Nyberg (SD)

Ebba Hermansson (SD)

Bo Broman (SD)